

Ware Christelijke Religie

Vervolg van hoofdstuk 9

over het Berouw.

Ook diegenen doen boete, die zichzelf niet onderzoeken, maar zich toch van boosheden onthouden, omdat dit zonden zijn; en deze boete wordt door diegenen gedaan die de werken van de naastenliefde vanuit godsdienst doen.

535. Aangezien het daadwerkelijk berouw, dat daarin bestaat dat men zichzelf onderzoekt, zijn zonden kent en erkent, tot de Heer smeekt en een nieuw leven inzet, in de hervormde christelijke wereld uiterst moeilijk is om tal van redenen, waarover in het laatste artikel van dit hoofdstuk gehandeld zal worden, zal daarom een gemakkelijker soort van berouw worden aangevoerd. Dit bestaat daarin dat men tot zichzelf zegt, wanneer men op enig kwaad de aandacht vestigt en daarnaar streeft: 'Ik denk dit en ik streef daarnaar, maar aangezien het een zonde is, zal ik het niet doen'.

Daardoor wordt de door de hel toegeworpen verzoeking gebroken en het verder doordringen ervan gestuit.

Het is wonderlijk dat eenieder de ander, die naar het boze streeft, kan berispen en tot hem zeggen: 'Doe dat niet, omdat het een zonde is', terwijl hij het toch niet dan met veel moeite tegen zichzelf zeggen kan.

De reden hiervan is deze: dat dit laatste de wil beweegt, maar het eerste alleen de, het dichtst bij het gehoor gelegen, gedachte.

In de geestelijke wereld werd nagevorst, wie dit laatste doen konden en er werd bevonden, dat zij even zeldzaam waren als duiven in een uitgestrekte woestijn.

Enigen zeiden, dat zij dit weliswaar konden, maar dat zij niet bij machte waren, zichzelf te onderzoeken en hun zonden voor God te belijden.

Maar toch vermijden al diegenen, die het goede uit godsdienst doen, de daadwerkelijke boosheden, maar zij denken uiterst zelden na over de innerlijke dingen die tot de wil behoren, omdat zij van mening zijn, dat zij niet in boosheden zijn, omdat zij in goedheden zijn, ja zelfs dat de goedheden de boosheden toedekken.

Maar mijn vriend, het eerste van de naastenliefde is de boosheden te schuwen; dit leert het Woord, dit leert de Decaloog, de Doop en het Heilig Avondmaal en ook de rede.

Want hoe kan iemand boosheden ontvluchten en ze van zich wegdoen zonder enige zelfbeschouwing; en hoe kan het goede het goede worden tenzij het innerlijk gezuiverd is? Ik weet, dat alle vrome mensen en ook allen, die gezonde rede hebben, hiermee, wanneer zij het lezen, zullen instemmen en het als een echte waarheid zullen beschouwen, maar dat toch weinigen zo zullen doen.

536. Niettemin zijn allen, die het goede uit godsdienst doen, niet alleen de christenen maar ook de heidenen, de Heer aangenaam, en worden zij na de dood aangenomen, want de Heer zegt: 'Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij te drinken

gegeven; Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij geherbergd; Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed; Ik ben ziek geweest en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis en gij zijt tot Mij gekomen; en Hij zei: Voor zoveel gij dit een van deze Mijne minste broeders gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan; komt, gij gezegenden en bezit als erfenis het koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld', (Mattheüs 25:31) en vervolg.

Hieraan zal ik nog het volgende toevoegen dat nieuw is: al diegenen die het goede uit godsdienst doen, verwerpen na de dood de leer van de huidige kerk ten aanzien van de drie goddelijke personen uit het eeuwige en ook het geloof dat aangepast is aan deze drie personen in volgorde, en wenden zich tot de Heer God Zaligmaker, en nemen met graagte de dingen op die tot de Nieuwe Kerk behoren.

De overigen daarentegen, die de naastenliefde niet uit godsdienst betracht hebben, hebben diamanten, dus verharde harten.

Dezen richten zich eerst tot drie goden, daarna tot de vader alleen en tenslotte tot geen.

De Heer God Zaligmaker beschouwen zij slechts als een uit het huwelijk met Jozef geboren zoon van Maria, en niet als de Zoon van God; en dan verstoten zij alle goedheden en waarheden van de Nieuwe Kerk, en spoedig daarna sluiten zij zich aan bij de geesten van de draak en worden met hen in de woestijnen gedreven of in holen, welke aan de uiterste grenzen van de zogenaamde christelijke wereld gelegen zijn; en na enige tijd storten zij zich, omdat zij van de Nieuwe Hemel gescheiden zijn, in misdaden en worden daarom neergezonden in de hel.

Van dien aard is het lot van diegenen die niet uit godsdienst de werken van de naastenliefde doen, vanwege het geloof, dat niemand uit zichzelf het goede kan doen tenzij het op verdienste gemunt is, en om welke reden zij zulke werken nalaten en zich bij de bokken aansluiten die verdoemd zijn en geworpen in het eeuwige vuur, dat voor de duivel en zijn engelen bereid is, omdat zij niet die dingen deden welke de schapen gedaan hebben, (Mattheüs 25:41) en vervolg.

Daar wordt niet gezegd dat zij boosheden hadden gedaan, maar dat zij de goedheden niet hadden gedaan; en zij, die niet uit godsdienst de goedheden doen, doen boosheden, 'aangezien niemand twee heren kan dienen, want of hij zal de ene haten en de andere liefhebben, of hij zal de een aanhangen en de ander verwaarlozen', (Mattheüs 6:24).

Jehovah zegt door Jesaja: 'Wast u, reinigt u, doet de boosheid van uw werken van voor Mijn ogen weg, houdt op van kwaad te doen, leert het goede te doen; en dan, al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, als waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als wol', (Jesaja 1:16,17,18); en tot Jeremia: 'Sta in de poort van het huis van Jehovah, en roep aldaar dit woord uit: Alzo zei Jehovah Zebaoth, de God Israëls: Maakt uw wegen en uw werken goed; vertrouwt niet op woorden van leugen, zeggende: De tempel van Jehovah, de tempel van Jehovah hier (dat wil zeggen, de Kerk); zult gij stelen, doodslaan en valselyk zweren en dan komen en staan voor Mij in dit huis, waarop Mijn naam genoemd wordt en zeggen: Wij zijn verlost, terwijl gij al deze gruwelen doet, is dan dit huis een spelonk van rovers geworden; ook Ik, ziet, Ik heb het gezien, het is gezegd door Jehovah', (Jeremia 7:2,3,4,9,10,11).

537. Men moet weten, dat zij, die het goede uit louter natuurlijke goedheid en niet tevens uit godsdienst doen, na de dood niet worden aangenomen, aangezien in hun naastenliefde alleen het natuurlijk goede en niet tevens het geestelijk goede is gelegen, en het geestelijke is datgene wat de Heer met de mens verbindt en niet het natuurlijke zonder dit.

De natuurlijke goedheid behoort alleen tot het vlees, zij is aangeboren uit de ouders, maar de geestelijke goedheid behoort tot de geest, zij is opnieuw geboren uit de Heer.

Zij die de goedheden van de naastenliefde uit godsdienst doen en vandaar geen boosheden, voordat zij de leer van de Nieuwe kerk over de Heer hebben aangenomen, kunnen vergeleken worden met bomen, die goede vruchten, hoewel weinige, dragen, en ook met bomen die edele vruchten dragen, hoewel kleine, en die niettemin in de tuinen worden onderhouden; en ook kunnen zij vergeleken

worden met olijf- en vijgenbomen in de wouden; verder ook met geurige kruiden en struiken die balsem leveren, op de heuvels.

Zij zijn zoals kleine kapelletjes of kerkjes, waarin een vrome eredienst wordt gehouden; want zij zijn de schapen aan de rechterzijde, en de rammen die door de bokken worden aangevallen, volgens, (Daniël 8:2 tot 14).

In de hemel zijn zij bekleed met klederen van rode kleur en nadat zij zijn ingewijd in de goedheden van de Nieuwe Kerk, worden zij bekleed met purperkleurige klederen, welke, naarmate zij ook de waarheden opnemen, mooi opblinken.

De belijdenis moet voor de Heer God Zaligmaker gedaan worden, gevolgd door de smeekbede om hulp en om kracht ten einde de boosheden te weerstaan.

538. Dat men zich tot de Heer God Zaligmaker moet wenden, komt, omdat Hij de God van hemel en aarde, de Verlosser en de Zaligmaker is, tot wie de almacht, de alwetendheid, de alomtegenwoordigheid, de barmhartigheid zelf en tevens de gerechtigheid behoort en omdat de mens Zijn schepsel, en de Kerk Zijn schapenstal is, en Hij meermalen in het Nieuwe Verbond geboden heeft, dat men tot Hem moet gaan, Hem vereren en Hem aanbidden.

Dat men tot Hem alleen moet gaan, heeft Hij uitdrukkelijk gelast met de volgende woorden bij Johannes: ‘Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Die niet ingaat door de deur in de stal van de schapen, maar van elders inklimt, is een dief en een rover; maar die door de deur ingaat, is een herder van de schapen.

Ik ben de deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden en weide vinden.

De dief niet dan opdat hij zal stelen, slachten en verderven.

Ik ben gekomen opdat zij het leven hebben en overvloed hebben.

Ik ben de goede Herder’, (Johannes 10:1,2,9,10,11).

Dat de mens niet van elders mag inklimmen, wil zeggen, dat hij niet tot God de Vader zal naderen, omdat Hij onzichtbaar is, en vandaar ontoegankelijk en onverbindbaar, en Hij zelf om deze reden in de wereld is gekomen, en Zichzelf zichtbaar, toegankelijk en verbindbaar heeft gemaakt, hetgeen enkel en alleen met dit einddoel plaatsvond, dat de mens behouden zou kunnen worden.

Want indien men zich in de gedachte niet tot God als Mens wendt, gaat alle voorstelling over God te gronde; zij valt weg zoals de blik in het heelal, dus in een lege ruimte, of in de natuur, of in de voorwerpen binnen de natuur.

Dat God Zelf, die uit het eeuwige Één is, in de wereld kwam, blijkt duidelijk uit de geboorte van de Heer Zaligmaker, namelijk dat Hij uit de kracht van de Allerhoogste door de Heilige Geest ontvangen werd en dat daaruit Zijn Menselijke geboren werd uit de maagd Maria; waaruit volgt, dat Zijn Ziel het Goddelijke Zelf was, hetwelk de Vader wordt genoemd, want God is ondeelbaar; en dat het daaruit geboren Menselijke het Menselijke van God de Vader is, hetwelk de Zoon Gods wordt genoemd, (Lucas 1:32,34,35).

Hieruit volgt opnieuw, dat wanneer men zich wendt tot de Heer God Zaligmaker, men zich ook tot God de Vader wendt.

Daarom antwoordde Hij aan Filippus, toen deze Hem vroeg, de Vader te tonen: ‘Die Mij ziet, ziet de Vader; hoe zegt gij dan: Toon ons de Vader.

Geloofst gij niet, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is; geloofst Mij, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is’, (Johannes 14:6 tot 11).

Maar hierover zie men meer in de hoofdstukken over: God, de Heer, de Heilige Geest en over de Drievuldigheid.

539. Er zijn twee verplichtingen die de mens na zelfonderzoek heeft te vervullen: de smeekbede en de belijdenis.

De smeekbede moet daarin bestaan, dat de Heer Zich erbarmt en de macht geeft om de boosheden te weerstaan, waarover men berouw heeft, en de neiging en de aandoening verleent om het goede te doen, ‘aangezien de mens zonder Hem niets kan doen’, (Johannes 15:5).

De belijdenis moet daarin bestaan, dat hij zijn zonden ziet, kent en erkent, en zichzelf een ellendige zonder beschouwt.

Het is niet nodig om voor de Heer zijn zonden op te sommen, noch om vergeving daarvan te smeken.

Dat het niet nodig is zijn zonden op te sommen, vindt hierin zijn reden, dat de mens deze bij zichzelf heeft uitgevorst en gezien, en zij vandaar bij de Heer tegenwoordig zijn omdat ze bij de mens tegenwoordig zijn.

Ook heeft de Heer hem in zijn zelfonderzoek geleid en de zonden blootgelegd, en hem een diepe smart daarover ingeblazen, en tezamen daarmee het streven zich van deze zonden te onthouden en een nieuw leven in te zetten.

Dat er voor de Heer geen smeekbede om vergeving van de zonde gedaan behoeft te worden, heeft de volgende redenen: de eerste is deze, dat de zonden niet opgeheven maar verwijderd worden, en zij worden verwijderd naarmate de mens zich daarna daarvan onthoudt en een nieuw leven binnentreedt.

Er zijn immers ontelbare begeerten, die als in een kluwen aan elk kwaad vasthangen, en die niet in één ogenblik verwijderd kunnen worden, maar geleidelijk naarmate de mens zich laat hervormen en wederverwekken.

De tweede reden is deze, dat de Heer, omdat Hij de Barmhartigheid zelf is, aan allen hun zonden vergeeft en ook geen enkele zonde, wie ook, toerekent, want Hij zegt: ‘Zij weten niet wat zij doen’, toch zijn zij daarom niet weggenomen; want toen Petrus vroeg, hoe vaak hij zijn broeder diens overtreding zou vergeven, of het niet zijn zou tot zevenmaal, zei Hij: ‘Ik zeg u niet, tot zevenmaal, maar tot zeventig maal zeven maal’, (Mattheüs 18:21,22) wat zal dan niet de Heer doen! Niettemin schaadt het niet, dat iemand om zijn geweten te verlichten, zijn zonden voor de dienaar van de Kerk opsomt ter wille van de absolutie, daar hij op deze wijze in de gewoonte wordt gebracht, zichzelf te onderzoeken en over de dagelijkse boosheden na te denken; maar deze belijdenis is natuurlijk, terwijl de hierboven beschreven belijdenis geestelijk is.

(de nummers 540 t/m 559 ontbreken in het origineel).

560. Iemand als stedehouder op aarde aanbidden of de een of andere heilige als God aanroepen, richt in de hemel evenmin iets uit als tot zon, maan en sterren smeken en een waarzegger om antwoord vragen en aan diens uitspraak geloof hechten, hetgeen vergeefse moeite is.

Dit zou ook zijn, alsof men een tempel aanbad en niet de God in de tempel; en het zou zijn, alsof men de dienaar van de koning, die diens scepter en kroon in de hand draagt, om eerbewijzen bad en niet de koning zelf.

En het zou al even vergeefs zijn, als wanneer men, los van de subjecten, de glans van het purper, de glorie, het licht, de gouden stralen van de zon en louter en alleen een naam zou willen kussen.

Voor hen, die dergelijke dingen doen, gelden deze woorden bij Johannes: ‘Wij blijven in de waarheid in Jezus Christus; Deze is de ware God en het eeuwige Leven; kinderkens, bewaart u zelf van de afgoden’, (1 Johannes 5:20,21).

Het daadwerkelijke berouw is gemakkelijk bij hen, die soms boete hebben gedaan, maar uiterst zwaar voor degenen die geen boete hebben gedaan.

561. Het daadwerkelijke berouw bestaat daarin, dat men zichzelf onderzoekt, zijn zonden kent, voor de Heer belijdenis doet en op deze wijze een nieuw leven inzet; dit is overeenkomstig de in de voorafgaande gegeven beschrijving daarvan.

Dit berouw is in de hervormde christelijke wereld, waaronder al diegenen worden verstaan, die van de rooms-katholieke kerk afgescheiden zijn, en ook voor hen die aan die kerk wel verbonden zijn maar niet enige daadwerkelijke boete gedaan hebben, uiterst zwaar.

De reden hiervan is deze, dat sommigen niet willen en sommigen bevreesd zijn, en de ongewoonte de mens doet roesten en onwil veroorzaakt en tenslotte de instemming aandraagt van het redenerend verstand en bij sommigen droefheid, ontsteltenis en angst voor de boetedoening veroorzaakt.

De voornaamste oorzaak, waarom het daadwerkelijke berouw in de hervormde christelijke wereld uiterst moeilijk is, is hun geloof, dat het berouw en de naastenliefde niets tot het heil bijdragen, maar het geloof alleen; daaruit volgen de vergeving van de zonden, de rechtvaardiging, de vernieuwing, de wederverwekking, de heiliging en de eeuwige zaligheid, zonder dat de mens uit zichzelf of als uit zichzelf meewerkt.

Deze medewerking noemen hun dogmatici nutteloos en de verdienste van Christus in de weg staand, onverenigbaar daarmee en beledigend.

Dit is bij de gewone mensen, hoewel zij de mysteriën van dit geloof niet kennen, ingezaaid door deze woorden alleen, 'dat het geloof alleen zalig maakt' en 'wie kan uit zichzelf het goede doen'.

Vandaar komt het, dat het berouw bij de hervormden is als een nest jonge vogels, door het ouderpaar verlaten omdat de vogelaar die gevangen en gedood heeft.

Aan deze oorzaak voegt zich deze toe, dat de zogenaamde hervormde mens, ten aanzien van zijn geest, met geen anderen in de geestelijke wereld tezamen is dan met zijn gelijken, die iets dergelijks in de voorstellingen van zijn gedachten brengen en hem daarvan afbrengen de weg van de zelfbeschouwing en het zelfonderzoek te gaan.

562. Ik heb velen van de hervormden in de geestelijke wereld gevraagd, waarom zij geen werkelijke boete hebben gedaan, terwijl dit hun toch was opgelegd, zowel in het Woord als in de Doop, en ook voor de Heilige Communie in al hun kerken; en zij antwoordden verschillend.

Sommigen zeiden dat de wroeging genoeg is en dan de mondelinge belijdenis dat men een zondaar is.

Sommigen dat een dergelijk berouw, aangezien het door de uit zijn wil werkende mens gebeurt, niet samenvalt met het algemeen aangenomen geloof.

Anderen: 'Wie kan zichzelf onderzoeken, wanneer hij weet dat hij louter zonde is; dit zou gelijk staan met een net in een neer te werpen, dat van de bodem tot de oppervlakte vol slijk is, waarin schadelijke wormen zijn.

Weer anderen: 'Wie kan zo diep in zichzelf schouwen, dat hij de zonde van Adam in zichzelf ziet, waaruit al zijn daadwerkelijke boosheden zijn voortgesproten; zijn deze niet tezamen met de andere, afgewassen door het water van de Doop en door de verdienste van Christus weggewist en toegedekt.

Wat is het berouw dan anders dan een oplegging die de gewetensvolle mens zwaar verontrust.

Staan wij niet krachtens het Evangelie onder de genade en niet onder de harde wet van dit berouw?

En tal van dingen meer.

Sommigen zeiden, dat wanneer zij zich daartoe zetten zich te onderzoeken, een grote angst en schrik zich van hen meester maakt, als zagen zij een monster naast hun bed in de ochtendschemering.

Hiermee zijn de oorzaken blootgelegd, waarom het daadwerkelijke berouw in de hervormde christelijke wereld als in vergetelheid geraakt en verworpen is.

Ik vroeg in hun tegenwoordigheid aan enigen die de rooms-katholieke godsdienst waren toegedaan,

over hun daadwerkelijke biecht voor hun geestelijken, namelijk of die hun zwaar gevallen was. Zij antwoordden dat zij zich, na daarin te zijn ingewijd, niet geschuwd hadden voor de opsomming van hun overtredingen voor een niet strenge biechtvader, en dat zij ze met een zeker genoegen bijeengebracht hadden en de lichtere zonden vrolijk opbiechten maar de zwaardere met enige schroom; en dat zij uit gewoonte vrijelijk elk jaar tot de vastgestelde biecht, en na de absolutie tot hun feestelijkheden terugkeerden; verder ook dat zij al diegenen als onzuiver beschouwden die de bezoedelingen van hun hart niet wilden blootleggen.

Toen de hervormden die aanwezig waren dit hoorden, vluchtten zij weg, sommigen spottend en schaterlachend, anderen verbaasd, niettemin lovend.

Daarna traden enigen toe, die bij dezelfde kerk waren ingeschreven, maar in streken hadden verbleven waar hervormden waren; dezen hadden, naar het aldaar ingestelde gebruik, niet een afzonderlijke biecht zoals hun broeders elders, maar slechts een algemene biecht voor hun sleuteldrager afgelegd.

Dezen zeiden dat het hun geheel en al onmogelijk was zichzelf te doorvorsen, hun daadwerkelijke boosheden en de geheimen van hun gedachten uit te vorsen en openbaar te maken, en dat zij dit in hun gevoel even weerzinwekkend en verschrikkelijk vonden als door een gracht tot een borstwering te willen gaan, waarop een gewapende soldaat staat en roept: 'Niet verder!' Hieruit blijkt nu duidelijk, dat het daadwerkelijke berouw gemakkelijk is bij hen, die enige malen boete hebben gedaan, maar uiterst zwaar voor hen die dit niet gedaan hebben.

563. Het is bekend dat de gewoonte een tweede natuur maakt en dat vandaar de een licht valt, wat de ander zwaar valt, en dus ook zichzelf onderzoeken en de uitgevorste dingen bekennen.

Wat is gemakkelijker voor een dagloner, een sjouwer en een boer, dan met zijn armen te werken van de morgen tot de avond, terwijl omgekeerd een aanzienlijk of gevoelig persoon hetzelfde niet voor een half uur zou kunnen doen zonder vermoeidheid en zonder zweet.

Het is gemakkelijk voor een wandelaar met een stok en op lichte schoenen een afstand van een mijl af te leggen, terwijl iemand die gewoon is in een wagen te rijden, nauwelijks in langzame loopas van de ene straat naar de andere kan gaan.

Elke ambachtsman die voor zijn werk ijvert, volbrengt het gemakkelijk en bereidwillig, en wanneer hij het verlaat verlangt hij er weer naar terug te keren, terwijl een ander, in hetzelfde ambacht bedreven, maar traag, tenslotte nauwelijks tot werken gedreven kan worden; zo is het ook gesteld met eenieder die in enig ambt of in een bepaalde studie is.

Wat is voor iemand die de vroomheid betracht, gemakkelijker dan tot God te bidden en wat is voor iemand die zich geheel aan goddeloosheid heeft overgegeven, moeilijker, en omgekeerd.

Welke priester, die voor de eerste maal voor een koning predikt, voelt zich niet schuchter, maar nadat hij zich hersteld heeft, gaat hij onbevangen voort.

Wat is voor de engel-mens gemakkelijker, dan de ogen naar de hemel op te heffen en voor de duivel-mens, de ogen naar de hel neer te slaan; wanneer deze echter een huichelaar wordt, kan hij desgelijks naar de hemel opzien, maar met een afgewend hart; het einddoel ter wille waarvan men handelt en de daaruit voortvloeiende gewoonte, doordringt eenieder.

Wie nooit boete gedaan heeft, of wie nooit een blik in zichzelf geworpen en zichzelf doorvorst heeft, weet tenslotte niet, wat het verdoemende kwaad en wat het heilbrengende goede is.

564. Aangezien weinigen in de hervormde christelijke wereld boete doen, werd hier dit aan toegevoegd, dat wie niet een blik in zichzelf geworpen en zichzelf doorvorst heeft, tenslotte niet weet, wat het verdoemende kwaad en wat het heilbrengende goede is, want hij heeft geen godsdienst vanwaar hij dit weet.

Het boze immers dat de mens niet ziet, kent en erkent, blijft; en wat blijft, wortelt meer en meer in,

totdat het de innerlijke dingen van zijn gemoed verspert, waardoor de mens eerst natuurlijk, daarna zinnelijk en tenslotte lichamelijk wordt; en dezen en de ervoor genoemden kennen niet enig verdoemend kwaad, noch enig heilbrengend goede.

Zo'n mens wordt gelijk een boom op een harde rots, die tussen de spleten daarvan zijn wortels uitslaat en tenslotte omdat het aan vocht ontbreekt, verdort.

Elk behoorlijk opgevoed mens is redelijk en zedelijk, maar er zijn twee wegen die tot redelijkheid leiden, de een vanuit de wereld en de andere vanuit de hemel.

Hij die redelijk geworden is vanuit de wereld en niet ook vanuit de hemel, is niet redelijk en zedelijk dan vanuit de mond en gebaar, en is van binnen een beest, ja zelfs een wild dier, daar hij als één met hen samenwerkt die in de hel zijn, en daar zijn allen van zo'n aard.

Maar hij die redelijk en zedelijk is ook vanuit de hemel, is waarlijk redelijk en zedelijk, omdat hij het tegelijk met geest, mond en lichaam is; in deze beide is het geestelijke van binnen als de ziel, die het natuurlijke, zinnelijke en lichamelijke in beweging zet en ook als één met hen samenwerkt die in de hemel zijn.

Vandaar bestaat er de geestelijk redelijke en zedelijke mens, en ook de louter natuurlijk redelijke en zedelijke mens, en de een wordt van de ander niet onderkend in de wereld, vooral wanneer hij door oefening doordrenkt is van huichelarij, maar zij worden door de engelen in de hemel even duidelijk onderkend als duiven van oehoe's en als schapen van tijgers.

De louter natuurlijke mens kan boosheden en goedheden bij anderen zien en hen ook berispen, maar aangezien hij niet in zichzelf geschouwd en zichzelf doorvorst heeft, ziet hij niet enig boze bij zichzelf, en wanneer enig boze door een ander wordt ontdekt, zo overdekt hij dit door middel van zijn redelijke, zoals een slang zijn kop met stof en verstopt zich daarin als een horzel in de mest.

Dit doet de verlustiging van het boze, die hem omgeeft als de nevel een moeras en de stralen van het licht opzuigt en verstikt; de helse verlustiging is geen andere.

Deze walmt daaruit op en vloeit in elk mens, maar in zijn voetzolen, in zijn rug en achterhoofd; maar wanneer deze door het hoofd wordt opgenomen in het voorste gedeelte en door het lichaam in de borst, dan wordt deze mens een slaaf van de hel.

De reden hiervan is deze, dat de menselijke grote hersenen gewijd zijn aan het verstand en aan de wijsheid daarin, terwijl de kleine hersenen gewijd zijn aan de wil en aan de liefde daarvan.

Vandaar komt het dat er twee stel hersenen zijn.

Maar deze helse verlustiging wordt enig en alleen door het geestelijk redelijke en zedelijke verbeterd, hervormd en omgekeerd.

565. Nu volgt een korte beschrijving van de louter natuurlijk redelijke en zedelijke mens, die op zichzelf beschouwd, zinnelijk is, en wanneer hij doorgaat zo te zijn, lichamelijk of vleeselijk wordt.

Maar deze beschrijving zal in een uit verschillende delen bestaande schets worden gegeven.

Het zinnelijke is het laatste van het leven van het gemoed van de mens, hangend aan en samenhangend met de vijf zinnen van zijn lichaam.

Diegene wordt een zinnelijk mens genoemd, die alle dingen beoordeelt naar de zinnen van het lichaam en die niets gelooft dan wat hij met de ogen zien en met de handen betasten kan; daarvan zegt hij dat het iets is; het overige verwerpt hij.

De innerlijke dingen van zijn gemoed, die vanuit het licht van de hemel zien, zijn gesloten, zodat hij niets van

het ware ziet, dat tot de hemel en tot de Kerk behoort.

Zo'n mens denkt op een meest uitwendige wijze en niet innerlijk uit enig geestelijk licht, omdat hij in het grove natuurlijke schijnsel is.

Vandaar komt het, dat hij innerlijk tegen de dingen is die van de hemel en van de Kerk zijn, hoewel hij uiterlijk daarvoor kan spreken, vurig al naar de hoop op heerschappij en rijkdom door middel daarvan.

De geleerden en de ontwikkelden die zich diep in de valsheden hebben bevestigd, en nog meer zij, die zich tegen de waarheden van het Woord bevestigd hebben, zijn meer dan de overigen zinnelijk. Zinnelijke mensen redeneren scherp en bedreven, omdat hun gedachte dicht bij de spraak ligt, zodat zij bijna daarin is en als het ware in de lippen is, en omdat zij alle inzicht stellen in het spreken uit het blote geheugen; voorts kunnen zij handig valsheden bevestigen, en ze na de bevestiging voor waarheden houden.

Maar zij redekavelen en bevestigen uit begoochelingen van de zinnen, waardoor het gewone volk wordt ingepalmd en overreed.

Zinnelijke mensen zijn sluw en boosaardiger dan de overigen.

De vrekken, de echtbrekers en de arglistigen zijn voornamelijk zinnelijk, hoewel zij voor de wereld als vernuftig verschijnen.

De innerlijke dingen van hun gemoed zijn afschuwelijk en vuil; door middel daarvan staan zij in verbinding met de hellen; in het Woord worden zij ‘doden’ genoemd.

Zij die in de hel zijn, zijn zinnelijk en des te meer naarmate zij dieper daarin zijn.

De sfeer van de helse geesten verbindt zich met het zinnelijke van de mens van achteren, en in het licht van de hemel verschijnt hun achterhoofd uitgehold.

Zij die uit louter zinnelijke dingen redeneerden, werden door de Ouden ‘slangen van de boom der kennis’ genoemd.

De zinnelijke dingen moeten de laatste plaats innemen en niet de eerste, en bij de wijze en inzichtsvolle mens nemen zij de laatste plaats in en zijn onderworpen aan de innerlijke dingen, maar bij de onwijze mens nemen zij de eerste plaats in en overheersen.

Wanneer de zinnelijke dingen de laatste plaats innemen, dan wordt door middel daarvan de weg tot het verstand geopend en worden de waarheden gereinigd door de methode van uittrekking.

Deze zinnelijke dingen staan het dichtst bij de wereld en laten de dingen toe die uit de wereld aanspoelen en zeven die als het ware.

De mens heeft door de zinnelijke dingen verbinding met de wereld en door de redelijke dingen met de hemel.

De zinnelijke dingen bedienen die dingen die de innerlijke dingen van het gemoed van dienst zijn.

Er zijn zinnelijke dingen die het verstandsdeel bedienen en zinnelijke dingen die het wilsdeel bedienen.

Wanneer de gedachte niet boven de zinnelijke dingen wordt verheven, heeft de mens slechts weinig wijsheid.

De mens komt, wanneer zijn gedachte boven de zinnelijke dingen verheven wordt, in een helderder schijnsel en tenslotte in het hemels licht en dan wordt hij zulke dingen gewaar als uit de hemel neervloeien.

Het laatste van het verstand is de natuurlijke kennis, en het laatste van de wil is de zinnelijke verlustiging.

566. De mens is ten aanzien van de natuurlijke mens gelijk aan een beest; hij neemt het beeld van een beest aan door het leven.

Daarom verschijnen rondom zulke personen in de geestelijke wereld beesten van allerlei soort, welke overeenstemmingen zijn.

Want het natuurlijke van de mens is op zichzelf beschouwd louter dierlijk; maar aangezien daaraan het geestelijke is toegevoegd, kan hij een mens worden; en wanneer hij het niet wordt vanuit het vermogen het te kunnen, dan kan hij zich voordoen als een mens, maar toch is hij een sprekend beest; want hij spreekt uit het natuurlijk redelijke, maar hij denkt uit een geestelijke razernij, en hij handelt uit het natuurlijk zedelijke, maar heeft lief uit een geestelijke satergeilheid; zijn handelingen zijn, door een geestelijk redelijk mens beschouwd, nauwelijks iets anders dan de dans van iemand die door een tarantula is gestoken en de sint-vitUSDans of de sint-guyDANS wordt genoemd.

Wie weet niet dat een huichelaar over God kan spreken, een rover over oprechtheid, een echtbreker over kuisheid, enzovoort.

Maar wanneer het de mens niet gegeven was, de deur te sluiten en te openen tussen de gedachten en het spreken, en tussen de bedoelingen en de handelingen, en wanneer de voorzichtigheid of de sluwheid daar niet de deurwachter was, dan zou hij zich, wreder dan elk wild dier, in misdaden en wreedheden storten.

Maar deze deur wordt eenieder na de dood geopend, en dan verschijnt hij zoals hij geweest is; maar hij wordt in banden gehouden door straffen en gevangenissen in de hel.

Daarom, welwillende lezer, schouw in uzelf en vors nauwkeurig het ene of het andere boze bij uzelf uit, en verwijder dit uit godsdienstige overwegingen, als u de boosheden uit een ander voornemen of einddoel verwijderd, verwijderd u ze niet, anders dan opdat ze niet voor de wereld verschijnen.

